

Rousseau'nun Emile Eserindeki Çocuk Eğitime Yönelik Düşüncelerinin Öğretim Programlarına Yansımaları İlişkin Öğretmen Görüşleri¹

Teachers' Perspectives on the Reflection of Rousseau's Educational Thoughts on Curriculum in "Emile"

Pınar ÖZÖNER

Öğretmen ◆ Milli Eğitim Bakanlığı, Eskişehir ◆ pinarozoner@gmail.com ◆ ORCID: 0009-0001-1422-7244

Zeynep AKIN-DEMİRCAN

Dr. Öğr. Üyesi ◆ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü ◆ zeynep26@gmail.com ◆ ORCID: 0000-0002-8390-3162

Özet

Araştırmanın temel amacı Jean Jacques Rousseau'nun Emile adlı eserindeki çocuk eğitimi ile ilgili düşüncelerinin öğretmen görüşleriyle birlikte değerlendirilerek günümüz öğretim programlarıyla örtüşen yönlerinin olup olmadığını belirlemektir. Araştırmada temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu kolay örnekleme tekniğinden yararlanılarak belirlenmiştir. Gönüllülük esasına göre Milli Eğitim Bakanlığı'nın ilk ve ortaokul kademesinde görev yapan 20 öğretmen katılmıştır. Araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden doküman analizi ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmada Rousseau'nun Emile eserinde ortaya koyduğu çocuk eğitimi ile ilgili düşüncelerinin çoğunlukla kullanılan öğretim programlarına yansıdığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bir başka bulgu ise Rousseau'nun kitabında ortaya koyduğu görüşleriyle günümüz eğitim programının özellikleri ile örtüşse de programların uygulama boyutunda yeterli yer bulamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin Rousseau'nun çocuk eğitimi ile ilgili ortaya koyduğu görüşlerinin çoğuna katıldıkları ancak Rousseau'nun, çocukların erken yaşta kitaplardan uzak kalması gerektiğine ilişkin görüşüne katılmadıkları bulunmuştur. Öğretim programlarının uygulama sürecini etkileyen eksikliklerin giderilmesinde ve programların yeniden düzenlenmesinde Rousseau'nun eğitime dair düşüncelerinden yararlanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Jean Jacques Rousseau, Emile, Çocuk, Öğretim Programı

Abstract

The main purpose of this study is to evaluate Jean Jacques Rousseau's ideas about child education in his work "Emile" together with teachers' opinions, and to determine whether there are overlapping aspects with today's curriculum. Basic qualitative research design was used in the research. The study group of the research was determined using the easy sampling technique, and 20 teachers working at primary and secondary schools of the Ministry of National Education participated on a voluntary basis. Document analysis and a semi-structured interview form prepared by the researcher were used to gather the study data, and descriptive analysis and content analysis techniques were used to analyze the data. Findings show that Rousseau's ideas about child education in his work "Emile" are mostly reflected in the education program used today. Another finding obtained from the teachers' opinions is that although the characteristics of today's education program overlap with Rousseau's views in his book, the program is not reflected in practice, or is reflected inadequately. As a result of the study, it was found that teachers agreed with most of

¹ Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Zeynep AKIN-DEMİRCAN danışmanlığında Pınar ÖZÖNER tarafından hazırlanan "Jean Jacques Rousseau'nun Emile Eserindeki Çocuk Eğitimi Düşüncesinin Öğretim Programlarına Yansımaları" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Rousseau's views on child education, but they did not agree with Rousseau's view that children should be kept away from books at an early age. At the same time, it was determined that teachers believed most of Rousseau's ideas are reflected in today's curricula. Rousseau's thoughts on education can be used to eliminate the deficiencies that affect the implementation process of the curriculum and to rearrange the curricula.

Keywords: Jean Jacques Rousseau, Emile, Child, Curriculum

1. Giriş

“Eğitimidir ki; bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, saygın bir toplum haline getirir; ya da esaret ve sefalete terk eder.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu “Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi’nde doğumdan ergenlik dönemine kadar geçen süre içerisinde bulunan her insanı çocuk olarak tanımlamıştır (UNICEF, 2004). Çocukluk çağı bireyin zihinsel ve fiziksel olarak belirli aşamalardan geçtiği, toplumsal yaşantıya uyum sağlayabilmesi için gerekli deneyim ve donanımı kazanarak kimliğini oluşturduğu bir evreyi ifade etmektedir (Arın, 2015, s.11). 18 yüzyılda ise çocuk, küçük bir yetişkin olarak kabul edilmiş ve çocukluk dönemi üzerinde durulmadan hızlıca geçilmesi gereken bir süreç olarak görülmüştür. Doğuştan kötü ve yaramaz olarak kabul edilen çocukların mümkün olduğu kadar yetişkine benzeyerek kurallara saygılı ve ağır başlı olmaları, çocukça davranışlardan uzak tutulmaları gerektiği kabul edilmiştir (Gutek, 2011). Çocuğa yönelik bu bakış açısına karşı olan Rousseau var olan eğitim sistemini eleştirerek farklı bir eğitim anlayışı geliştirmiştir (Küken, 1996, s. 141). Rousseau, çocukların doğuştan masum ve iyi olduklarını, yetişkinden farklı olduklarını, bu nedenle onlara çocuk gözüyle bakılarak eğitilmesinin ve çocukluk çağının çocuğa uygun ve yavaş geçmesinin gerekliliğini savunmuştur (Gutek, 2006, s. 79). Rousseau'nun benimsediği eğitim anlayışı çocuğun güdülerini bastırmaktan, zamanından önce şekillendirmekten, kurallar veya emirlerle dışarıdan denetim altına almaktan uzak durulmasını, her bir çocuğun yaşına uygun dönemde geliştirilmesinin uygun olduğunu savunmuştur (Wookler, 2003, s. 27). Rousseau eğitim felsefesinin temelini doğa ve doğal olana dayandırmış, insanın özünde iyi olduğuna ve özgür olarak dünyaya geldiğine, kişinin bu doğal durumunu koruduğu sürece ideal insan olarak yaşamını sürdürebileceğine (Noddings, 2017, s. 13) ve mutlu bir insan olmasının önünde daha az engelle karşılaşacağına inanmıştır (Rousseau, 2021). Rousseau'nun amacı, çocuğun doğallığını kaybetmeden, doğanın öncülüğünde, herhangi bir kişinin ya da kurumun etkisi ve otoritesi altında kalmadan zihinsel gelişim sürecinin tamamlanmasıdır (Cassirer, 2014, s. 30).

1750 yılında Dijon Akademi'nin sorusuna verdiği yanıtla ödül kazanan Rousseau'nun edebi hayatı böylelikle başlamış (Hançerlioğlu, 1995) ve yaşamı boyunca pek çok farklı alanda eserler ortaya çıkarmıştır. Rousseau eğitime ilişkin görüşlerini de 1762 yılında yazdığı Emile adlı eserinde ortaya koymuştur. Bu eserde Rousseau, Emile adlı hayali bir erkek çocuğunun doğumundan evlenene kadar doğa yasalarına uygun bir şekilde yetiştirilmesi sürecini anlatmıştır. İnsanın bilgiyi öğrenmesinin belirli aşamalarda gerçekleştiğine inan Rousseau eserinin kahramanı olan Emile'nin gelişimini de 0- 5 yaş arası ilk çocukluk, 5-12 yaş arası çocukluk, 12-15 yaş arası ilk gençlik, 15-18 yaş arası genç yetişkinlik ve 18-30 yaş aralığı yetişkinlik dönemi olarak tanımladığı beş evrede anlatmıştır (Gutek, 2006, s. 79). Bu eserde Rousseau eğitimle ilgili görüşlerinin yanı sıra din ile ilgili düşüncelerine de yer vermiştir. Eserinde yer alan “Bir Savoy Papazının Amentüsü” adlı bölüm Ortodoks geleneklerine karşı bir saldırı olarak algılanmıştır. Bu nedenle Emile, Sarbonne Üniversitesi tarafından imha edilmiş ve Rousseau hakkında tutuklama kararı çıkarılmıştır (Doğan, 2008). Uzun yıllar boyunca yer değiştirmek ve saklanmak durumunda kalan Rousseau, Emile için; “*Bu eserimin yayınlanışı bütün diğer yazılarımın yayınlanışını*

izleyen alkış gürültüsüyle birlikte olmadı; hiçbir yapıt ne bu kadar özel övgüler ne de bu kadar az açık onama kazanmıştır” demiştir (Rousseau, 2020, s. 75).

Türkiye’de 2004 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nca oluşturulan Özel İhtisas komisyonları, ilköğretim ders programlarının yenilenmesine yönelik çalışmalarını bitirerek eğitim programlarında esaslı bir değişik yapmıştır (Sönmez, 2006, s. 12). Bu değişiklikler Türk eğitim sisteminin dünyadaki bilimsel, sosyal, teknolojik gelişmelere ayak uydurmak, Avrupa Birliğine üyelik sürecinde belirlenmiş olan ölçütleri karşılayabilmek ve dünya genelinde gerçekleştirilen PISA, TIMMS ve PIRLS uluslararası sınavlarda alınan sonuçların iyileştirilmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu vizyonla geliştirilen yeni programlar Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, demokratik, öğrenenler arasındaki farklılıkları dikkate alan, araştırma sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerileri gelişmiş, yaşam boyu öğrenen ve insan haklarına saygılı, mutlu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yetiştirmeyi hedeflemiştir (Küçüktepe, 2010, s. 92-95). Bu hedefe ulaşabilmek için MEB eğitimde öğrencinin deneyimini ön plana çıkaran, uygulamanın ağırlıklı olduğu, eğitimi yaşamın kendisi olarak tanımlayan, sınav durumlarını performansa göre değerlendiren Öğrenci Merkezli Eğitim Uygulama Modelini benimsemiş; eğitimde doğal disiplini savunan özelliklerinden dolayı eğitim felsefelerinden temelini pragmatizme dayandıran ilerlemecilik ve yeniden kurmacılığı esas almıştır (MEB, 2007, s. 23).

Temeli pragmatist felsefeye dayanan ilerlemeci akıma göre eğitim öğrenci merkezli olmalı, öğrenciler sürece aktif katılarak problem çözme becerisi kazanmalı (Kıncal, 1997), okul ise hayatın kendisi olmalı, öğrenciye yararlı ve yaşına uygun olacak bilgiler sağlamalı, eğitimde zorlama ve rekabetten kaçınılmalı, öğrenciler arasında işbirliği teşvik edilmelidir (Arslan, 2012, s. 401). İlerlemeci akımının devamı olarak görülen yeniden kurmacılık, eğitimdeki sorunların aşılması için toplumu yeniden kurmak gerektiği görüşünü savunmakta ve bunu sağlamayı amaç edinmektedir (Terzi, 2008, s. 72). Bu akıma göre eğitimde sosyal bilimlere öncelik verilip, toplumu ilgilendiren sorunlar ele alınmalıdır (Cafoğlu, 2007, s. 72). Bu akımın savunucuları toplumu yeniden inşa etmek için okulları işaret ederler ve okulların toplumda meydana gelen sorunların, çözüme kavuşturulduğu bir merkez olması gerektiği görüşünü benimsemektedirler (Özkan, 2005, s. 124). Bu iki felsefi akım, öğretmeni rehber olarak görmesi, öğrencinin yetenek ve ihtiyacını ön plana alması, programlardaki konuları gerçek hayattan seçmesi, yöntem ve teknik olarak problem çözmeyi kullanması, öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşmasını istemesi, eğitimde fırsat eşitliğine önem vermesi gibi özelliklerinin öğrenci merkezli eğitim modeliyle örtüşmesi nedeniyle tercih edilmiştir (MEB, 2007, s. 23).

Türk eğitim sisteminde 2004 yılında öğretim programlarının yenilenmesine yönelik başlatılan çalışmalar kapsamında benimsenen eğitim anlayışı ve felsefi yaklaşımların özellikleri dikkate alındığında Rousseau’nun Emile eserinde ortaya koyduğu eğitim anlayışı ve felsefesi ile ortak yönleri bulunduğu düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle bugün aynı eğitim felsefesi ve yaklaşımları doğrultusunda geliştirilme süreci dinamik bir biçimde sürdürülen öğretim programlarının Rousseau’nun benimsediği görüşlerle örtüşen yönlerinin olması beklenmektedir. Bu araştırmada da bugün Türk eğitim sisteminde uygulanan öğretim programlarına Rousseau’nun Emile eserinde yer alan eğitime dair görüşlerinin hem teorik hem de uygulama boyutlarında ne ölçüde yansıdığı belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğretim programlarına ilişkin hem teorik hem de uygulama boyutunda bilgi ve yetkinliğe sahip olduğu düşünülen öğretmenlerin görüşleri aracılığı ile Rousseau’nun eğitime dair görüşlerinin öğretim programlarına ve programların uygulanma sürecine yansıtılma durumunun belirlenmesine çalışılmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Rousseau'nun Emile adlı eserindeki eğitimle ilgili düşüncelerinin uygulanan öğretim programlarıyla örtüşen noktalarına ve bu düşüncelerin programların uygulanma sürecine yansıtılabilirliğine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir.

Araştırmanın bu genel amacı doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Rousseau'nun Emile adlı eserindeki eğitime yönelik düşünceleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin Rousseau'nun Emile adlı eserindeki eğitimle ilgili düşüncelerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlerin öğretim programlarında Rousseau'nun Emile adlı eserindeki eğitimle ilgili düşüncelerine yer verilme durumuna ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmenlerin Rousseau'nun Emile adlı eserindeki eğitimle ilgili düşüncelerinin uygulamaya yansıtılma durumuna ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Öğretmenlerin Rousseau'nun Emile adlı eserindeki eğitimle ilgili düşüncelerinin uygulanabilirliğini artırmak için önerileri nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bu desen eğitim alanında yapılan nitel çalışmalarda sıklıkla kullanılmaktadır. Araştırmacı çalışmada bu modeli kullanarak sosyal dünyada doğal olarak meydana gelen durumları ve olayları yorumlar (Merriam, 2009). Bu araştırmada da Rousseau'nun eğitimle ilgili düşüncelerinin öğretim programlarına uygulanabilirliğine ilişkin hem teorik bilgiye hem de uygulama deneyimine sahip olan öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amaçlandığından temel nitel araştırmanın kullanılması uygun bulunmuştur.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada Rousseau'nun Emile adlı eserinin analiz sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda öğretmenlerin Rousseau'nun eğitimle ilgili düşüncelerinin öğretim programlarına ve programların uygulama sürecine yansıtılma durumuna ilişkin görüşlerini belirlemek için kolay ulaşılabılır örnekleme tekniğinden yararlanılmıştır. Bu örnekleme tekniğinde araştırmacı yakın olan ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçerek araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu doğrultuda Eskişehir il merkezinde bulunan ilk ve ortaokullarda farklı branşlarda görev yapan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 20 öğretmen araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada Rousseau'nun eğitimle ilgili görüşlerinin belirlenebilmesi amacıyla doküman incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen durum veya olayla ilgili bilgi veren yazılı belgelerin analizidir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu araştırmada Rousseau'nun 2021 yılında Türkiye İş Bankası Kültür yayınları tarafından basılan Emile adlı eseri temin edilerek araştırma için gerekli olan dokümana ulaşılmış ve bu eser üzerinden ilgili inceleme ve analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Rousseau'nun eğitim ile ilgili görüşleri belirlemek için "Emile" adlı eserin ikinci ve üçüncü bölümleri incelenerek Rousseau'nun eğitime ilişkin görüşleri ortaya çıkarılmıştır.

Eserin ikinci ve üçüncü bölümlerinde bireyin kişilik gelişiminin temellerinin atıldığı 5-12 ve 12-15 yaş aralığı ele alındığından araştırmada bu bölümlerin ele alınmasına karar verilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Görüşme belli bir konuda katılımcıların düşüncelerini anlattığı bir tekniktir. Buradaki amaç kişilerin bakış açılarını anlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018; Sönmez ve Alacapınar, 2011). Bu araştırmada da öğretmenlerin Rousseau'nun eğitimle ilgili düşüncelerinin eğitim programlarına ve programların uygulanma sürecine yansıtılabilirliğine ilişkin görüşlerinin herhangi bir etkide bulunmadan olduğu gibi ortaya çıkarılması amaçlandığından ve derinlemesine veri toplanabilmesi için yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu doğrultuda alanyazın incelemesi sonucunda hazırlanan taslak görüşme formu uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan görüş ve öneriler doğrultusunda on açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme sorularından bazıları şunlardır:

- Rousseau romanında: *"Her zekanın kendi özgü bir şekli vardır, bu şekle göre yönetilmesi gerekir"* diyor. Öğretim programlarında bireysel farklılıkların öğrenmede yeri var mıdır? Uygulanabiliyor mu?
- Rousseau çocuk eğitiminde rekabete karşı çıkmaktadır. Size göre öğretim programlarında ve bu programların uygulanma sürecinde rekabetin yeri nedir?

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada dokümanlardan elde edilen veriler için betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, verilerin önceden belirlenen temalar doğrultusunda özetlenmesi ve yorumlanmasını içerir. Betimsel analizlerde tematik bütünlük sağlanması ve yorumların derinliğinin artırılması amacıyla, Braun ve Clarke (2006) tarafından önerilen tematik analiz adımları uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından incelenen dokümanların detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Doküman analizi tamamlandığında bir uzman görüşüne başvurularak dokümanın %30'unu analiz etmesi istenmiştir. Uzman ile araştırmacı arasında, Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen iç güvenilirlik hesaplama formülü kullanılarak %84,2 oranında bir görüş birliği sağlanmıştır. Ayrıca, kodlama sürecinin şeffaflığı ve güvenilirliğini artırmak için, analiz edilen dokümanların bir kısmı ikinci bir uzman tarafından bağımsız olarak incelenmiştir (Guest et al, 2006).

Yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde ise içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Bu teknik, verilerin kavramsallaştırılmasını ve mantıklı bir düzen içinde sınıflandırılmasını gerektirir. Yıldırım ve Şimşek (2018) tarafından detaylandırılan içerik analizi yöntemleri kullanılarak, görüşme transkriptleri tekrar tekrar incelenmiş ve kodlar ile temalar belirlenmiştir. Araştırmacı ve ikinci bir uzman tarafından yapılan analizler, Miles ve Huberman'ın (1994) iç güvenilirlik formülü kullanılarak değerlendirilmiş ve %84,6 oranında görüş birliği sağlanmıştır. Veri doygunluğunu sağlamak amacıyla, görüşme kayıtlarına ait dökümlerin %30'u başka bir uzman tarafından da analiz edilmiş ve bu süreç verilerin güvenilirliğini desteklemek için önemli bir adım olmuştur (Fusch ve Ness, 2015).

Araştırmada elde edilen veriler sayısallaştırılarak, frekanslar ve ilgili tablolar halinde sunulmuştur. Bulguların sunumunda, araştırmanın şeffaflığını artırmak ve elde edilen sonuçların güvenilirliğini desteklemek amacıyla, dokümanlardan ve öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Bu alıntılar, temel bulguları doğrulayan ve destekleyen niteliktedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

2.5. Etik

Araştırmada veri toplama sürecinin öncesinde tüm katılımcıların rızası alınmış ve araştırmadan kaynaklanan herhangi bir zarar görmeyecekleri belirtilmiştir. Araştırmada gizlilik ilkesine uygun olarak katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş ve araştırma etiği göz önünde bulundurularak katılımcılara K1, K2 biçimde kodlar verilmiştir. Araştırma etik ilkeler doğrultusunda titizlikle sürdürülmüştür. Araştırma Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Çalışma ve Yayın Etiği Yönergesi uyarınca Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiştir ve 19 Nisan 2022 tarihli 2022-08 sayılı yazı ile etik kurul onayı almıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanan verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Rousseau'nun Emile Eserindeki Eğitime Yönelik Düşünceleri

Araştırmanın birinci alt amacı doğrultusunda Rousseau'nun eğitimle ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla Emile eseri doküman analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda elde edilen bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Rousseau'nun Emile Eserinde Eğitimle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

Temalar
Eğitimin tanımı
Yeteneklerin veya hayat becerilerinin belirlenmesi
Özgürce düşünme
Pratikte uygulamanın yeri
Bireysel farklılıklar
Yaşa görelilik
Günlük yaşamdan materyal
Kitap okuma
Eğitimde rekabet

Tablo 1 incelendiğinde Rousseau'nun Emile eserinde eğitimle ilgili görüşleri "eğitimin tanımı", "yeteneklerin veya hayat becerilerinin belirlenmesi", "özgürce düşünme", "pratikte uygulamanın yeri", "bireysel farklılıklar", "yaşa görelilik", "günlük yaşamdan materyal", "kitap okuma" ve "eğitimde rekabet" temalarında toplanmıştır.

"İnsanın, eğitim yerinde eğitilen bir at gibi, kendisi için eğitilmesi gerekir; onu, bahçesindeki bir ağaç gibi, kendi tarzında yetiştirmelidir" (Rousseau, 2021, s. 3).

"Doğduğumuzda sahip olmadığımız ve büyüdüğümüzde gereksinim duyduğumuz her şey bize eğitimle verilir" (Rousseau, 2021, s. 4).

"Benim elimden çıktığında eminim ki ne yargıç ne asker ne de papaz olacaktır: Bir insanın olması gereken şey olmayı bilecek, hem de gerektiğinde kim olursa olsun fark etmeyecektir, insan olmasını bilecektir, varsın felek onun mevkiini değiştirsün dursun, o daima kendi yerinde olacaktır" (Rousseau, 2021, s. 12).

Rousseau'nun Emile adlı eserinde eğitime dair ortaya koyduğu görüşlerine ilişkin yapılan analiz incelendiğinde özellikle özgür düşünme, eğitimin yaşamla iç içe olması, deneyimleri ön planda tutulması gibi unsurlar dikkat çekmektedir. Rousseau'nun eğitimde bu unsurlara önem vermesinde etkili birtakım hususlar olduğu söylenebilir. Rousseau Katolik inanca göre daha akılcı sayılan Calvinist inanca sahip bir ailede büyümesinin (Lecercler, 2010, s. 17) yanı sıra küçük yaşlarda çok sayıda kitap okuyarak, okudukları hakkında babasıyla tartışmalar yapmıştır. Rousseau bu tartışmaların karakterine ve özgürlüğü savunan bir insan olmasına önemli etkisinin bulunduğunu ifade etmiştir (Rousseau, 2020, s. 20). Ayrıca Rousseau'nun eğitim ile ilgili görüşlerine de yer verdiği İtiraflar adlı eserinde kendisinin az da olsa okula devam ettiği süre boyunca okulda mutlu olduğunu, doğa yaşamından büyük zevk aldığını fakat bir gün çocukça bir suçtan dolayı cezalandırıldığını ve bu yüzden hayal kırıklığına uğradığını, insanın doğadan ayrı kalmasıyla yıkıldığını ifade ederek eğitimle ilgili düşüncelerini bu olayın etkisiyle bir kuram olarak geliştirdiğini söylemiştir (Graves, 1938, akt: Okimedim, 2014). Tüm bunlar dikakte alındığında Rousseau'nun Emile adlı eserinde eğitimle ilgili özellikle önem verdiği doğa, özgür düşünce ve deneyim, ilgi, ihtiyaç ve öğrenenin yaşına uygunluk, günlük yaşamla iç içelik gibi unsurlara dikkat çekmesinde hayatının önceki yıllarında geçirdiği deneyimlerin etkili olduğu söylenebilir.

3.2. Öğretmenlerin Rousseau'nun Eğitimle İlgili Düşüncelerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı doğrultusunda öğretmenlerin Rousseau'nun eğitimle ilgili düşüncelerine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerde ulaşılan verilerin analizinden elde edilen bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmenlerin Eğitim Kavramına İlişkin Görüşleri

Temalar	f
Rousseau'nun görüşüne katılıyorum	20
Eğitimin tanımı	
Dış dünyaya/hayata hazırlama işi	7
Birey ve toplum için yetiştirme işi	5
Davranış değiştirme işi	5
İhtiyaçların karşılanması işi	3
Eğitimin amacı	
Hayata hazırlamak	9
İyi/faydalı insan yetiştirmek	6
Farkındalık kazandırmak	5

Tablo 2'de öğretmenlerin sorulan soruya yönelik verdikleri cevaplar analiz edildiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin tümü Rousseau'nun eğitim kavramı ilgili düşünceleri için olumlu yönde görüş bildirmişlerdir.

Öğretmenlerin eğitimin tanımına ilişkin görüşlerine şu örnekler verilebilir:

K1: *"Bana göre eğitim, insanın kendisi ve yaşadığı toplum için gerekli olan bilgi ve beceriye ulaştırmayı sağlayan bir iştir ..."*

K9: *"... eğitim, kişinin ihtiyaç duyduğu ya da duyabileceği bütün gereksinimlerin kendisine verilmesi."*

K8: *"... belli amaçlar doğrultusunda; erdemli olmak, bilgelik, terbiye gibi kişinin davranış örüntülerini değiştirme sürecidir."*

K3: "... eğitim değişen dünyaya uyum sağlayacak ortamı okulda sunmak ve dış dünyada karşılaşacağı yeni durumlara, zorluklara öğrenciyi hazırlamak olmalı."

Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitimin amacına ilişkin görüşlerine ise şu örnekler verilebilir:

K15: "... Eğitim bireylerin ihtiyaç duyduğu yaşamın her alanında ona katkı sağlayacak şeylerin kazandırılmasını hedeflemelidir."

K5: "Bu yapılırken değerler açısından önce iyi birer birey yetiştirmeyi amaçlamalı."

K8: "... kişinin kendini tanımasını, sorumluluk alabilmesini, huzurlu, mutlu ve topluma yararlı bir birey olabilecek standartlara ulaşmasını sağlamak olmalı..."

Araştırmaya katılan öğretmenlerin eğitim kavramı ile ilgili yaptıkları tanımlar incelendiğinde katılımcıların çoğunun eğitimi bireyi hem kendisi hem toplum için yetiştirme işi olarak tanımladıkları görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin eğitimin amacına yönelik görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun eğitimin bireyi hayata hazırlamayı amaçlaması gerektiği yönünde görüşe sahip olduğu görülmektedir.

3.3. Öğretmenlerin Öğretim Programlarında Rousseau'nun Eğitimle İlgili Düşüncelerine Yer Verilme Durumuna İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı doğrultusunda öğretmenlerin öğretim programlarında Rousseau'nun eğitimle ilgili görüşlerine yer verilme durumuna yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

3.3.1. Öğretmenlerin Öğretim Programında Öğrencilerin Yeteneklerinin veya Hayat Becerilerinin Belirlenmesine Yönelik Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlere öğretim programlarında öğrenci yeteneklerinin veya hayat becerilerinin belirlenmesinde etkili olma durumuna ilişkin verdikleri cevaplar analiz edildiğinde elde edilen sonuçlar Tablo 3 'te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin Öğretim Programlarının Öğrencilerin Yeteneklerinin veya Hayat Becerilerinin Belirlenmesinde Etkili Olma Durumuna Yönelik Öğretmen Görüşleri

<i>Temalar</i>	<i>f</i>
Programların etkisi olmalı	20
Günümüz programları etkili	17
Günümüz programları kısmen etkili	3
Olumsuz nedenler	
Uygulamadan kaynaklanan nedenler	16
Programdan kaynaklanan nedenler	8

Tablo 3'te öğretmenlerin tamamının Rousseau'nun görüşüne katıldıkları, öğretim programlarının öğrencilerin yeteneklerinin veya hayat becerilerinin keşfedilmesine/belirlenmesine imkân vermesi gerektiği yönünde görüşe sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin görüşlerine şu örnek verilebilir:

K6: "Rousseau'ya katılıyorum ama bizde öğretim programları yetenekleri belirlemede kısmen etkili ..."

Araştırmaya katılan öğretmenlerden günümüz öğretim programlarının öğrencilerin yeteneklerinin veya hayat becerilerinin belirlenmesinde etkili olduğu görüşüne sahip olanların ifadelerine şu örnek verilebilir:

K5: "Muhakkak etkisi vardır. Mesela hiç yüzmemiş bir kişi yüzme yeteneğinin olup olmadığını bilemez belki tüm yetenek alanlarını içine alan etkinlikleri içeren öğretim programı hazırlamak zor olabilir ancak hazırlanırsa etkisinin çok yüksek olacağını düşünüyorum ben."

Öğretmenlerden günümüz öğretim programlarının öğrencilerin yeteneklerinin veya hayat becerilerinin belirlenmesinde kısmen etkili olduğu görüşüne sahip olanların ifadelerine ise şu örnek verilebilir:

K3: "Kısmen etkili bence. Şöyle daha açık söyleyeyim okullarımızda verilen resim ve müzik dersleri ile sınırlı alandaki sanat dallarına yatkınlıklar keşfediliyor maalesef Bence farklı ilgi alanlarına olan yeteneklerin keşfi için yeni düzenlemeler yapıp pilot uygulamalar yapılması öğrencilerin yararına olabilir."

Öğretmenlerin öğretim programlarının öğrencilerin yeteneklerinin veya hayat becerilerinin belirlenmesini ve yönlendirilmesini olumsuz etkileyen nedenlere ilişkin verdikleri yanıtlar "Programdan kaynaklı nedenler" ve "Uygulamadan kaynaklı nedenler" temaları altında yoğunlaşmıştır.

K8: "Eğitim sistemimizde daha çok başarı odaklı işler planlanmakta ve uygulanmakta, öğrencilerin herhangi bir sanat dalı ile ilgilenmeleri ya da kendi yeteneklerini keşfetmeleri için yeterli zaman ayrılmıyor ki. Aynı öğretim programı uygulanırken tek bir prototip yetiştirilmeye çalışılmakta. Bu uygulanırken de bireylerin eğer varsa farklı yönleri keşfedilmekte yetersiz kalıyor."

K10: "Etkili değil çünkü eğitim haneler farklı özellikleri olan öğrencileri alarak tek tiplendiren yerler bence... Başarı olarak tanımlanan kademe sonlarındaki sınav değil öğrencinin bireysel kabiliyetinin geliştirme derecesi olmalı."

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çocuğun yeteneğinin ya da hayat becerilerinin belirmesi için öğretim programlarının sınırlı olduğunu daha çok sosyal ve sayısal yönde öğrenci yeteneklerinin belirlendiğini ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Öğretmenler bu yeteneklerin belirlenmesinde programların önemli olduğunu ancak mevcut eğitim sisteminde farklı nedenlerle gerekli uygulamanın yapılamadığını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenlerin bunun için yeterli zamanlarının olmadığını ya da yeteneklerin sadece belirli alanlarda tespit edildiğini daha çok başarı odaklı bir sistemin var olduğunu belirtmişler bazı öğretmenlerin ise öğrencilerin sözel ya da sayısal yeteneklerin daha çok ortaya çıkarıldığı bunların dışında farklı yeteneğe sahip olan öğrencilerin tespit edilemediği görüşünde oldukları gözlenmiştir.

3.3.2. Öğretmenlerin Öğretim Programlarının Çocuklara Özgürce Düşünüp Karar Vermelerine İmkân Sunmasına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlere Rousseau'nun eğitim ile ilgili görüşlerinde bulunan "Öğretim programlarımızın çocuklara özgürce düşünerek karar vermelerine imkân sunma yönünden nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin verdiklerini yanıtlara ilişkin bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin Öğretim Programlarının Öğrencilerin Özgürce Düşünüp Karar Vermesini İmkan Sunma Durumuna Yönelik Görüşleri

Temalar	f
Öğrenciler özgür düşünebilmeliler	20
Özgür deęiller	13
Okulun fiziki şartları	11
Programın yoğunluğu	10
Materyal eksikliği	5
Kısmen özgürler	7

Tablo 4 incelediğinde araştırmada öğretmenlerin tamamı çocuğun özgür düşünmesi gerektiğini ifade ettikleri ancak bazı öğretmenlerin öğretim programlarının çocukların okullarda özgürce düşünerek karar vermelerine imkan sunmadığı bazı öğretmenlerin ise kısmen imkan sunduğu görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerden öğretim programlarının çocukların okullarda özgürce düşünerek karar vermelerine imkan sunması gerektiği görüşüne sahip olanların ifadelerine şu örnekler verilebilir:

K2: "Rousseau doğru söylüyor. Öğrenci düşüncelerini özgürce paylaşmayı öğrenmeli.."

K19: "Rousseau bu konuda haklı, öğrenci özgür düşünerek bir şekilde ilerleme kaydeder."

Öğretmenlerden öğretim programının öğrencinin özgürce düşünerek karar vermelerine imkan sunmasını olumsuz etkileyen etmenlere ilişkin görüşler bildirenlerin ifadelerine şu örnekler verilebilir:

K5: "Çocukların eğitimde özgür olmadıklarını görüyoruz."

K13: "Kısıtlı alanlarda; kütüphanesiz, laboratuvarsız, müzik ve beden eğitimi salonu olmaksızın çocuk kendine güveni pek kazanamıyor. Kırk dakika boyunca sıralarında oturup on dakika teneffüsle enerjilerini atmalarını bekliyoruz."

K3: "Öğrencilerin eğitimde kısmen aktif olabildiğini söyleyebilirim. Çünkü mevcut öğretim programlarını belirtilen sürelerde yetiştirmek imkansız. Program ilkökul dahil çok yoğun. Bu durum çocuğun bir öğretim yılı sonunda her şeyden biraz bilmesine, hiçbir şeyi tam bilmemesine neden oluyor maalesef."

Öğretim programlarının öğrencilere özgürce düşünüp karar verme konusunda kısmen özgürlük sağladığı görüşünü savunan öğretmenlerin görüşlerine şu örnek verilebilir:

K7: "Öğrencilerin eğitimde tam olarak özgür olduğunu düşünmüyorum."

Araştırmaya öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde hepsinin Rousseau'nun eğitimde öğrencinin özgürce düşünmesi gerektiğine ait görüşüne katıldıkları gözlemlenmektedir. Öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular incelendiğinde çoğunun öğretim programlarının öğrencilerin özgürce düşünerek karar vermelerine imkan sağlamadığı görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenler okulun fiziki şartlarının yetersiz, programların yoğun ve materyal eksikliğinin olmasını bu durumun nedeni olarak ifade etmişlerdir. Bununla birlikte araştırmaya katılan bazı öğretmenler de öğretim programlarının öğrencilerin özgürce düşünerek karar vermelerine kısmen imkan sunduğu görüşüne sahip olduklarını belirtmişlerdir.

3.3.3. Öğretmenlerin Programlarda Bulunan Pratikte Uygulamanın Yerine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya katılan öğretmenlere sorulan bir diğer soru "Rousseau eğitimde teoriden çok pratikte uygulamanın önemine dikkat çekmektedir. Siz okullarımızda uygulanan öğretim

programlarında ve bu programların uygulanma sürecinde pratikte uygulamaya yer verilme durumuna ilişkin neler düşünüyorsunuz? Neden?" sorusudur.

Öğretmenlerin öğretim programlarında pratikte uygulama yapılma imkanı ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar analiz edildiğinde elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmenlerin Öğretim Programlarında Pratikte Uygulamanın Yapma İmkânı Verme Durumuna Yönelik Görüşleri

Temalar	F
Pratikte uygulama yapma imkânım yok	16
Okulun fiziki şartları	9
Programın yoğunluğu	6
Sınıf mevcudu	5
Pratikte uygulama yapma kısmen imkânım var	4

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretim programlarının öğrencilere pratikte uygulama yapma imkanı verme durumuna ilişkin görüşleri pratikte uygulama yapma imkânının olmadığını ifade edenler ile kısmen imkan bulunduğu görüşünü ifade edenlerin görüşleri doğrultusunda farklılaştığı gözlemlenmiştir. Öğretmenlerden öğretim programlarının pratikte uygulama yapma imkanı vermediğini ifade edenlerin görüşlerinin "Okulun fiziki şartları", "Programın yoğunluğu" ile "Sınıf mevcudları" temaları altında yoğunlaştığı belirlenmiştir.

K19: "Okulda yapamıyorlar tabi ki okullarda atölyeler yetersiz. Genellikle öğrenciler evde yapıp getirip, sonra geri götürme şeklinde ilerleme sağlanıyor."

K5: "Elimizdeki programda var da uygulayamaya yer verilemiyor. İmkansızlıklar ve özellikle konuları yetiştirme derdi de olunca maalesef ki uygulama imkânımız hiç yok."

K1: "Uygulama yapma imkanı her zaman bulamıyorum çünkü sınıflar kalabalık."

Uygulama yapma imkânının kısmen olduğunu savunan öğretmenlerin görüşlerine şu örnek verilebilir:

K8: "Uygulamalara kısıtlı ölçüde yer verebiliyorum."

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretim programlarının pratikte uygulama yapmaya imkan verme durumuna ilişkin görüşleri incelendiğinde çoğu öğretmenin okulun fiziki şartları, programın yoğunluğu ve sınıf mevcudlarının kalabalık olması nedeniyle olumsuz görüşe sahip olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte bazı öğretmenlerin öğretim programlarının kısmen uygulama yapmaya imkan verdiği görüşüne sahip oldukları da gözlemlenmiştir.

3.3.4. Öğretmenlerin Öğretim Programlarında Bireysel Farklılıklara Yer Verilme Durumuna İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada öğretmenlere sorulan bir diğer soru da: "Öğretim programlarında bireysel farklılıkların öğrenmede yeri var mıdır? Varsa uygulanabiliyor mu?" sorusudur. Araştırmada öğretmenlerin öğrenmede bireysel farklılıklara göre uygulama yapmasını olumsuz etkileyen nedenlere ait sorulara verdikleri cevaplar analiz edildiğinde elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Öğretmenlerin Öğretim Programlarında Bireysel Farklılıklara Yer Verilme Durumuna İlişkin Görüşleri

Temalar	F
Bireysel farklılıklara yer verilmeli	20
Pratikte kısmen uygulama yapıyor	16
Pratikte uygulama yapılmıyor	4
Sınıf mevcudu	12
Materyal eksikliği	8
Programın yoğunluğu	5

Tablo 6'da araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin tamamının bireysel farklılıkların öğrenmede yeri olduğu görüşünü ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin öğretim programlarının pratikte öğrencinin bireysel farklılıklarına uygun uygulama yapmalarına imkan verme durumuna ilişkin görüşleri kısmen uygulama yapıyor ile uygulama yapılmıyor temaları altında farklılaştığı görülmektedir. Öğretmenlerden öğretim programlarının kısmen pratikte öğrencilerin bireysel farklılıkların uygun uygulama imkanı verdiği görüşünü belirtenlerin ifadelerine şu örnek verilebilir:

K20: "Bireysel farklılıklara göre ayrı ayrı öğrencilerime uygulama yapma fırsatım çok az maalesef."

Araştırmaya katılan öğretmenlerden öğretim programlarının pratikte öğrencilerin bireysel farklılıkların uygun uygulama imkanı vermediğini belirtenlerin görüşlerine şu örnek verilebilir:

K13: "Bireysel farklılıklar için uygulama yapamıyorum."

K:19: "Girdiğim sınıflar çok kalabalık böyle olunca tek tek her öğrencinin bireysel farklılığı için uygulama yapamıyorum ben."

K18: "Kimi öğrenci görsel zekaya, kimi öğrenci işitsel zekaya sahiptir. Görsel materyallerle desteklenemeyen ya da işitsel yönden yeterli olmayan öğrenme eksik kalacaktır. O yüzden her yönden desteklenmesi çok önemlidir. Akıllı tahtalar okullarda yer almaya başladığından beri görsel olarak desteklenmeye başladı. Ama hala yeterli değil."

K20: "Elimizdeki programda çok fazla konu var biz de konuyu yetiştirmek kaygısıyla her öğrenci için uygulayamıyoruz."

Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin tamamının öğrencilerdeki bireysel farklılıkların öğrenmede yeri olduğu görüşünde oldukları gözlemlenmiştir. Öğretmenler bu bireysel farklılıklara uygun olarak uygulama yapmalarına ilişkin görüşlerinde bazı öğretmenler uygulamaya yer veremediklerini bazıları ise kısmen uygulama imkanı bulduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak uygulama yapmalarını etkileyen nedenler arasında program yoğunluğundan dolayı konuyu yetiştirmeye çalışması, sınıf mevcutlarının kalabalık olması yüzünden her öğrenci için ayrı ayrı uygulama yapmaya zamanının yetmemesi, materyal eksikliğinin olması ile açıkladıkları görülmüştür.

3.3.5. Öğretmenlerin Öğretim Programlarındaki Bilgilerin Yaşa Uygunluğu ve Yararlılığına İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada öğretmenlere “Rousseau çocuklara yaşlarına uygun ve faydalı olacak bilgilerin kazandırılması gerektiğini ifade etmektedir. Öğretim programlarımızda öğrencilere kazandırılmak istenen bilgi ve becerilerin öğrencilerin yaşlarına uygunluğu ve öğrenci için yararlılığı hakkında ne düşünüyor musunuz?” sorusu yöneltmiş öğretmenlerin verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde elde edilen bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Öğretmenlerin Öğretim Programlarındaki Bilgilerin Yaşa Uygunluğu ve Yararlılığına İlişkin Görüşleri

Temalar	F
Programda yer alan bilgiler uygun	20
Programda yer alan bilgiler yararlı	20
Programda yer alan bilgiler fazla	20

Tablo 7’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlere sorulan kendi branşınızı düşündüğünüzde öğretim programlarında öğrenciye kazandırılmak istenen bilgi veya kazanımların öğrencinin yaşlarına uygunluğu ve öğrenci için yararlılığı ile ilgili soruya verdikleri cevaplar “Programda yer alan bilgiler yararlı” ve “Programda yer alan bilgiler uygun” temaları altında toplandığı gözlemlenmiştir. Araştırmada öğretmenlerin tamamı öğretim programlarında yer alan bilgi ve becerilerin öğrencilerin yaşlarına uygun ve yararlı olduğunu belirtmişlerdir.

K1: “... Öğretilen bilgiler veya kazanımları öğrenci hayatına uygulayabileceği ve karşılaşıcağı sorunlara çözüm niteliği taşıdığı için yararlı niteliktedir verilen bilgiler yaşlarına uygundur bence...”

K13: “Program sadeleştirilmeli, uygulamaya daha çok yer verilmeli, eğitime yararlılık ve eğlence katılmalıdır. Bu sayede merak duygusu arttırılmalıdır.”

Öğretmenlerden öğretim programlarında yer alan bilgilerin fazla olduğu görüşüne sahip olanların ifadelerine şu örnek verilebilir:

K13: “Program sadeleştirilmeli, uygulamaya daha çok yer verilmeli, eğitime yararlılık ve eğlence katılmalıdır. Bu sayede merak duygusu arttırılmalıdır.”

Araştırmaya katılan öğretmenlere görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin tamamının öğretim programında yer alan ve öğrencilere kazandırılmak istenen bilgilerin öğrenciler için faydalı ve öğrencinin hayatını kolaylaştırıcı nitelikte olduğu görüşünde sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bununla birlikte araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı programlarda bulunan bilgi ve kazanımların gereğinden fazla olduğu yönünde görüşlerinde oldukları da belirlenmiştir.

3.3.6. Öğretmenlerin Öğretim Programlarının Günlük Yaşamdan Materyal Kullanımına İmkan Verme Durumuna İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada öğretmenlere “Rousseau eğitimde günlük yaşamdan materyallerin kullanılmasını tercih etmektedir. Öğretim programlarımızın öğretim sürecinde günlük yaşamdan materyallerin kullanımına imkân verme durumuna ilişkin düşünceleriniz nelerdir?” sorusu yöneltmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin verdikleri cevaplar analiz edildiğinde elde edilen bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin Öğretim Programlarının Günlük Yaşamdan Materyal Kullanımına Yönelik Görüşlerine

Temalar	F
Günlük yaşamdan materyal kullanılmıyor	18
Günlük yaşamdan materyal kısmen kullanılıyor	2

Tablo 8 incelendiğinde öğretmenlerin öğretim programlarının günlük yaşamdan materyallerin kullanımına imkan verme durumuna ilişkin görüşleri “Günlük yaşamdan materyal kullanılmıyor” ile “Günlük yaşamdan materyal kısmen kullanılıyor” temaları altında yoğunlaşmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerden öğretim sürecinde günlük yaşamdan materyal kullanmadığını ifade edenlerin görüşlerine şu örnek verilebilir:

K17:“Birçok şeyde günlük yaşamdan materyal kullanamıyoruz. Yeterli materyal yok. Öğrenci su kaynaklarını resimlere bakarak biliyor. Aynı şekilde sosyal bilgilerde Pamukkale’yi resimlerden anlamaya çalışıyor.21.yy’da hâlâ kolay olanı ve sadece kağıt üzerinde olanı uygulamanın daha kolay olduğunu düşünüyoruz bence.”

Araştırmada öğretmenlere sorulan öğretim sürecinde günlük yaşamdan materyal kullanımına ilişkin soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde bazı öğretmenlerin derslerinde günlük yaşamdan materyal kullanmadığını bazılarının ise kısmen kullanabildiğini ifade ettikleri gözlemlenmiştir. Öğretmenlerden bazıları verdikleri cevaplarda günlük yaşamdan materyal olmadan kağıt üzerinden alınan bilginin öğrencinin hafızasında çok fazla kalmadığını, kalıcı bilginin ancak yaparak yaşayarak öğrenilmesiyle gerçekleşebileceğini, bu tarz materyal kullanımının öğrenme üzerinde kalıcı etki bıraktığını ifade etmiştir. Öğretmenlerden bir kısmının bu tarz materyal kullanımının öğrencinin bilgiyi kendi zihninde kalıcı hale getirerek öğrenmeyi sağladığı görüşünde oldukları gözlemlenmiştir.

3.3.7. Öğretmenlerin Ders Kitaplarının Öğrenme Üzerindeki Etkisine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada öğretmenlere sorulan bir diğer soru “Rousseau’nun kitapların 12 yaşına kadar çocuğun öğrenmesini olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Kendi branşınız açısından düşündüğünüzde ders kitapları öğrencilerin öğrenmelerini nasıl etkilemektedir? Neden?” sorusudur. Öğretmenlere bu soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde elde edilen bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Öğretmenlerin Ders Kitaplarının Öğrenme Üzerindeki Etkisine Yönelik Görüşleri

Temalar	F
Rousseau’ya katılmıyorum	20
Öğrenme yaşantılarına yön verme	8
Hayal gücü	5
Bilginin kaynağı	4
Kelime dağarcığı	3

Tablo 9 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı Rousseau’nun bu düşüncesi ile ilgili olumsuz yanıt verdikleri gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin ders kitaplarının öğrenme üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri “Öğrenme yaşantılarına yön verme”, “Hayal gücü”, “Bilginin kaynağı” ve

“Kelime dağarcığı” temaları altında farklılaştığı görülmektedir. Öğretmenlerin ders kitaplarının öğrenme üzerindeki etkisine ilişkin görüşlerine şu örnekler verilebilir:

K15: “Kitaplar öğrenci için önemlidir çünkü çocuk kitaplardan öğrendiği bilgiler doğrultusunda yaşantısında bu bilgileri kullanabilir.”

K7: “Kitap okuyan bir çocuk okuduklarını somut olarak değil soyut olarak düşünce dünyasında anlamlandırmakta ve şekillendirmektedir. Bu da çocuğun bunu kendi hayal dünyasının zenginliğinde yoğunlaştırması anlamına gelir.”

K1: “Bilginin kaynağı açısından bakıldığında bunlardan biri de kitaplardır. Kendi tecrübelerini edinirken kitaplar bir kılavuz özelliği taşımaktadır.”

K3: “Kelime dağarcığı, okuma hızlarını arttırma temel okuma becerileri kazandırma (gözle takip etme vb.) gibi durumlar söz konusu olduğu için kitaplar önemli bir yere sahip.”

Araştırmada öğretmenlere sorulan Rousseau'nun 12 yaşına kadar çocuğun kitaplardan uzak tutulması gerektiği yönündeki görüşüne araştırmaya katılan öğretmenlerin hiçbirinin katılmadığı gözlemlenmiştir. Rousseau'nun görüşünün aksine bazı öğretmenlerin kitapların öğrenme yaşantılarına yön verdiği, bazı öğretmenlerin kitapların çocuğun hayal dünyasını zenginleştirdiği, bazı öğretmenlerin kitapları bilginin kaynağı olarak gördüğü ve bazılarının ise çocukların kelime dağarcıklarını geliştirdiği görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin tamamı bu nedenlerle ders kitaplarının gerekli ve faydalı olduğunu düşündükleri söylenebilir.

3.3.8. Öğretmenlerin Öğretim Programlarında Öğrenenler Arasındaki Rekabetin Yerine İlişkin Görüşlerine Yönelik Bulgular

Araştırmada öğretmenlere sorulan bir diğer soru “Rousseau çocuk eğitiminde rekabete karşı çıkmaktadır. Size göre öğretim programlarımızda öğrenenler arasındaki rekabetin yeri nedir?” olmuştur. Öğretmenlerin öğrenenler arasındaki rekabetin yeri sorusuna verdikleri yanıtlar analiz edildiğinde elde edilen bulgular Tablo 4.10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Öğretmenlerin Öğretim Programlarında Öğrenenler Arasındaki Rekabetin Yerine Yönelik Görüşleri

Temalar	F
Eğitimde rekabet olmamalı	20
Ölçme ve değerlendirme rekabeti getiriyor	20

Tablo 10 incelediğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı Rousseau'nun öğrenenler arasındaki rekabete karşı çıkan düşüncesine katıldıkları gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinin “Eğitimde rekabet olmamalı” ve “Ölçme değerlendirme rekabeti getiriyor” tamlarında toplandığı belirlenmiştir. Eğitimde rekabet olmaması görüşüne sahip olan öğretmenlerin görüşlerine şu örnekler verilebilir:

K5: “Katılıyorum rekabet öğrenmeyi olumsuz ekiler. Rousseau ile aynı doğrultudayım.”

K20: “Her zamanki gibi Rousseau doğru söylemiş rekabet olmamalı diye düşünüyorum.”

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı ölçme ve değerlendirmenin rekabete neden olduğu görüşünü ifade ettikleri belirlenmiştir. Bu görüşe sahip olan öğretmenlerin ifadelerine şu örnekler verilebilir:

K5: "Maalesef ki bizde rekabet sınav ve not odaklı. Okul sınavları olsun, bir üst eğitim kurumuna geçiş sınavları olsun hep yarış ve rekabete dayalı."

K6: "Tamamen rekabete dayalı bir eğitim hakim. Kim daha fazla net yaptı, kaçınıcı sıradasın, o okula önde olan gider."

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular incelendiğinde öğretmenlerin tamamının Rousseau'nun rekabete karşı olan görüşüne katıldıkları ancak okullarda rekabetin bulunduğunu ve bu rekabetin sınav sisteminden kaynaklandığı yanıtını verdikleri gözlemlenmiştir. Öğretmenler sınav sisteminin öğrenciler arasında rekabeti arttırdığını bu da öğrenmeleri ve öğrencilerin bireysel farklılıklarını olumsuz etkilediğini belirttikleri gözlemlenmiştir.

3.4. Öğretmenlerin Rousseau'nun Eğitimle İlgili Görüşlerinin Uygulamaya Yansıtılma Durumuna İlişkin Görüşleri

Araştırmanın dördüncü alt amacı doğrultusunda öğretmenlerin Rousseau'nun eğitimle ilgili görüşlerinin uygulamaya yansıtılma durumuna yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

3.4.1 Öğretmenlerin Rousseau'nun Eğitim İle İlgili Görüşlerinin Programlara Yansıtılmasına Yönelik Görüşleri

Araştırmada öğretmenlere sorulan son soru olarak "Rousseau'nun eğitimle ilgili görüşlerini bir bütün olarak değerlendirdiğinizde bu görüşlerle ilgili düşünceleriniz nelerdir? Sizce Rousseau'nun eğitimle ilgili görüşleri öğretim programlarımıza etki etmiş midir? Eğer ettiyse uygulanabiliyor mu? Rousseau'nun eğitimle ilgili görüşleri öğretim programlarımıza yansıdığını düşünüyor musunuz? Yansıyan veya yansımayan yönleri var mı? Neler eklemek istersiniz? sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin bu soruya verdikleri yanıtlar incelendiğinde elde edilen bulgular Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Öğretmenlerin Rousseau'nun Görüşlerinin Öğretim Programlarında Uygulanmasına İlişkin Görüşleri

Temalar	F
Programı etkilemiştir	20
Pratikte uygulanmıyor	14
Pratikte kısmen uygulanıyor	6

Tablo 11'de Rousseau'nun eğitim ile ilgili düşüncelerinin öğretim programlarına etkisine yönelik sorulan soruya verdikleri cevaplar analiz edildiğinde öğretmenlerin görüşlerinin "Programı etkilemiştir" teması ve "Pratikte uygulanmıyor" ile "Pratikte kısmen uygulanıyor" alt temaları altında toplandığı görülmektedir. Öğretmenlerden Rousseau'nun eğitimle ilgili görüşlerinin öğretim programlarını etkilediği görüşüne sahip olanların ifadelerine şu örnek verilebilir:

K14: "Rousseau'nun Emile kitabının eğitimdeki yenileşmeyi, 'Çocuğa yönelik' yaklaşımına ışık tuttuğunu düşünüyorum."

K7: "Rousseau'nun görüşlerine katılmadan edemiyorum. Öğretim programlarımıza baktığımızda Rousseau'nun görüşlerinden etkilenilmiş."

Araştırmaya katılan öğretmenlerden Rousseau'nun eğitimle ilgili görüşlerinin pratikte uygulanmadığını düşünenlerin görüşlerine şu örnek verilebilir:

K6: "...ancak hazırlanan bu programlar uygulanabilme noktasında maalesef bölgesel ve sosyoekonomik özelliklere takılmaktadır. Bu da uygulamayı tam anlamıyla yapmayı engelliyor bence uygulama kısmı sınırlı kalıyor."

Öğretmenlerden Rousseau'nun görüşlerinin öğretim programlarında kısmen uygulandığı görüşüne sahip olanların ifadelerine şu örnek verilebilir:

K1: "Uygulanabilir alanlar kısmen var. Öğrenciye gelişmek istediği alanda kullanabileceği yöntem ve tekniklerin öğretilmesi daha etkili olacaktır."

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde tamamının Rousseau'nun eğitim ile ilgili düşüncelerinin öğretim programlarına etki ettiği görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir. Ancak uygulama boyutuna bakıldığında öğretmenlerin bir kısmının Rousseau'nun görüşlerinin programların uygulama boyutuna yansıtılmadığını bir kısmının ise kısmen yansıtılabildiğini ifade ettikleri gözlenmiştir.

3.5. Öğretmenlerin Rousseau'nun Eğitimle İlgili Görüşlerinin Uygulanabilirliğini Artırmak İçin Önerileri

Araştırmanın beşinci alt amacı doğrultusunda öğretmenlerin öğretim programlarında Rousseau'nun görüşlerinin daha iyi uygulanabilmesi içine yönelik önerilerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Öğretmenlerin Öğretim Programlarında Rousseau'nun Görüşlerinin Uygulanabilmesine İlişkin Önerilerine Yönelik Görüşleri

Temalar	F
Öğrenci gelişimini sağlama	6
Paydaş desteği sağlama	4
Çağa ayak uydurma	3
Farklılıkları dikkate alma	3
Olgunlaştırılmış eğitim anlayışı	2
Koşulları iyileştirme/niteliği arttırma	2

Tablo 12 incelendiğinde öğretmenlerin öğretim programlarında Rousseau'nun görüşleri uygulanabilir olması için verdikleri önerilerin "Öğrenci gelişimini sağlama", "Paydaş desteği sağlama", "Çağa ayak uydurma", "Farklılıkları dikkate alma", "Olgunlaştırılmış eğitim", ve "Koşulları iyileştirme/niteliğini arttırma" temaları altında yoğunlaştığı gözlemlenmiştir. Öğretmenlerin önerilerine ilişkin ifadelerine şu örnekler verilebilir:

K2: "Öğrenciye öğrenmeyi araştırmayı sevdirmek olmalı. Çocuklarımızın ayrıca ilgi alanlarına göre eğitim modelleri geliştirmeli, eğitim akademileri kurmalıyız."

K3: "Öğretmenlerin tek başına programı uygulanabilir hale getirebileceklerini düşünmüyorum. Burada öğrencinin istekli olması okul idaresi ve veli gibi faktörlerin de düşünülmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir."

K10: "Her çağın gereklerini yerine getirmeliyiz. Örneğin şu zaman diliminde ülkemizdeki genç potansiyelin farkına vararak eğitim politikalarımızı planlamalıyız. Gelişmiş ülkeleri

yakalayabilmemiz için şu an da Kodlama-bilişim-yapay zeka alanlarına çocuklarımızı yönlendirmeliyiz.”

K11: “Planlamayı yapanlar Ankara Çankaya’daki öğrenciyi baz almışlar ama bu ara Giresun –Tirebolu’daki fındık yevmiesine gitmesi gereken ortaokul öğrencisi, Adana’daki pamuk işçisi öğrenciyi, Aydın –Kuşadası’nda turizm sektöründe çalışan lise bir öğrencisini hesaba katmamışlardır.”

K9: “Ayrıca Rousseau’nun eğitim anlayışında, kademeli ve bireyin gelişimsel özelliklerine göre uygulanabilecek ve olgunlaştırılmış bir eğitim politikası olduğunu düşünüyorum. Oysaki bizdeki eğitim anlayışı olgunlaştırılmış yerine hızlandırılmış bir eğitim.”

K20: “Her bir öğrencinin kendi içinde özel olduğu, tek tek değerlendirilmesi gerektiği eğitimin genel olarak bu çerçevede ilerlemesi baz alınan şeyler. Ama günümüzde sınıfların kalabalık oluşu, zaman sınırlaması birçok şeyin daha yüzeysel olarak ilerlemesine neden oluyor. O yüzden uygulama kısmında yeterli olduğunu düşünmüyorum. Ben konuların daha detayına inerek daha sorgulayıcı daha özümsemekle ilerlemesi gerektiğine inanıyorum. Ezbere dayalı öğretilen her şeyin kalıcılığının olmayacağını düşünüyorum.”

Araştırmaya katılan öğretmenler programların yeniden yapılanmasına öneri olarak öğrenci gelişimini sağlamak için öğrenciye öğrenmeyi ve araştırmayı sevdirmeye, merak duygusu uyandırma, rehberlik servislerinin aktif rol almalarının sağlanmasını önermişlerdir. Bazı öğretmenlerin uygulamanın sağlıklı olabilmesi için sadece öğretmenlerin değil diğer paydaşların da öğrenci, okul idaresi, veli, uzmanlar ile bir bütün olarak iş birliğinin sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı bireyin gelişimsel özelliklerine uygun hızlandırılmış değil olgunlaştırılmış eğitimin olması gerektiği görüşünü ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden bir kısmı günümüz eğitim sisteminde çağa ayak uydurulması gerektiği, gelişmiş ülkeler takip edilerek öğrencilerin kodlama-yapay zeka alanlarına öğrencilerin yönlendirilmesi gerektiği, bazı öğretmenler Türkiye’deki sosyo-ekonomik farklılıkların göz önüne alınarak programların gözden geçirilmesini gerektiği görüşünü savunmuşlardır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin bir kısmı ise ezbere dayalı olmayan, öğrencinin bireysel farklılıklarının temel alındığı, olumsuz etkenlerin en aza indirilerek her öğrenci için derinlemesine öğrenmenin sağlanacağı bir programa ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmada Rousseau’nun Emile adlı eserindeki çocuk eğitimi düşüncesinin bugünkü eğitim sisteminde uygulanabilirliğinin öğretmen görüşleri doğrultusunda incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar şu şekildedir:

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamının Rousseau’nun eğitimle ilgili yaptığı tanımdaki ifadelerle katıldıkları belirlenmiştir. Öğretmenler eğitimin tanımını yaparken çocuğun ihtiyaçlarının dikkate alınmasını, çocukların kendileri ve toplum için faydalı bireyler olacak şekilde yetiştirilmesinin gerektiğini belirtmişlerdir. Eğitimin amacını tanımlarken de çocuğun davranışlarını değiştirme, bireyi dış dünyaya/hayata hazırlama ve hem kendisi hem de toplum için faydalı bir insan yetiştirme olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin eğitimle ilgili yaptıkları tanımlar ve eğitimin amacına ilişkin görüşleri dikkate alındığında öğretmenlerin eğitimi sadece akademik gelişimle ilişkilendirmedikleri, eğitimin hem bireysel hem de toplumsal yönüne değindikleri söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı Rousseau’nun öğretimde öğrenci yeteneğinin/hayat becerilerinin belirlenmesinin önemli olduğu düşüncesine katıldıkları, ayrıca öğretim programlarının söz konusu yeteneklerin belirlenmesinde etkili olduğu görüşüne sahip oldukları

belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin çoğu öğrenci yeteneklerinin belirlenmesinde uygulamaların belirli alanlarla sınırlı kaldığını, bu nedenle programlarının gözden geçirilerek öğrenci yeteneğinin belirlenmesi konusunda geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Yılmaz (2019) yaptığı bir araştırmada Rousseau'nun eğitimin amacının çocuğa gerçek deneyimler yaşatmak olduğunu belirtmiştir. Gerçek deneyimi yaşayan çocuk bu yaşadıkları sayesinde kendi yönelimlerini, yeteneklerini ve ihtiyaçlarını daha iyi tanıyacaktır. Deneyimler sayesinde karşısına çıkan problemleri kendi çözüp böylece problem çözme yeteneğini geliştirecektir. Dolayısıyla bu yöntemle Rousseau kendi özelliklerini bilen ve problem çözme yeteneğini geliştirmiş bir vatandaş yetiştirmek istediğini ifade eder. Bu bağlamda yapılan araştırma sonucunda ulaşılan Rousseau'nu öğrencisini yetiştirirken uyguladığı yöntem ve teknikler, yaparak yaşayarak öğrenme, deney, gözlem tekniklerini kullanması iki araştırmanın da birbirlerini destekleyen yönde sonuçlar verdiği söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretmen görüşlerine göre programlarda bu ilkelerin yer almasına rağmen çeşitli nedenlerden dolayı uygulamaya yansıtılmadığı belirlenmiştir. Karakuş (2021) tarafından yapılan araştırmada da 2018 yılında uygulanmaya başlanan hayat bilgisi dersi öğretim programlarında yaşam becerilerine ne ölçüde yer verildiği incelenmiş ve en çok motivasyonel yaşam becerileri alanına, en az ise problem çözme ve karar verme beceri alanına ilişkin kazanımlara yer verildiği, yaşam becerileri alanlarına ise kazanımlarda dengeli biçimde yer verilmediği belirlenmiştir. Karakuş (2021) tarafından yapılan araştırmada elde edilen bu sonuç, bu araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşam becerilerinin programlarda yer aldığı ancak uygulamaya yansıtılmadığı görüşünü destekler niteliktedir.

Rousseau'nun eğitiminde öğrenci üzerinde otorite kurulmaması ve öğrencinin özgürce düşünmesine imkan sağlanması görüşüne öğretmenlerin tamamının katıldıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin çoğu öğretim programlarının öğrencilere tam olarak özgürce düşünme imkanı sunmadığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler okulun fiziki şartlarının, materyal eksikliğinin ve programın yoğunluğunun eğitimde öğrencinin özgürce düşünmesini olumsuz etkilediğini ifade etmişlerdir. Rousseau için özgürlük vazgeçilemez doğal bir haktır (Binbaşıoğlu, 1982). Çocuğun özgür olarak bir ortamda yetişmesi fiziksel, bilişsel ve ruhsal gelişimine olumlu katkı sağlayacaktır. Öğrenci bilincini geliştirmesiyle sorunlarını kendisi çözecek ve bağımsız olduğu için öğrencinin zihni her zaman çalışacaktır. Rousseau bugünkü anlamdaki disiplinli bir okul ortamına da karşı çıkar (Akdağ, 2006). Bu yüzden eğitimde özgürlüğü savunur ve öğrencinin bir otorite tarafından cezalandırılmasını benimsemeyiz. Öğrenci için ceza bir otorite tarafından verilmemeli; çocuğun olumsuz davranışının doğal sonucu olarak karşısına çıkmalıdır. Rousseau çocukların hiçbir görev veya sorumluluğa gerçek manada sahip olamayışlarından dolayı cezaya karşı çıkar (Korkmaz ve Öktem, 2014). Hassoy ve Çakıcı'nın (2012) araştırmasında, çocukların otoritenin olduğu yerde ceza almamak için yalan söylediğini belirtmiştir. Bu bağlamda yapılan araştırmada Rousseau'nun çocuğun üzerinde otorite kurulmaması bunun öğrenme üzerinde olumsuz etki yapacağı sonucuyla örtüşmektedir. Aynı zamanda günümüz eğitim sisteminin de cezayı benimsememesi Rousseau'nun bu görüşüyle aynı doğrultudadır. Kazak (2021) yaptığı araştırmada öğretmenlerin, okulun sosyal fiziksel olanaklardan yoksun olmasının okulun etkililiğini olumsuz etkilediği görüşüne sahip olduklarını ortaya koymuştur. Baştepe (2009) tarafından yapılan araştırmada eğitim ve öğretim ortamlarının etkili öğrenmeyi sağlayabilecek biçimde nitelikli bir biçimde yapılandırılmış olması gerektiği, okulların iyi fiziksel koşullara sahip olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Şensoy ve Sağsöz (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da iyi ve yeterli fiziksel koşulların öğrencilerin öğrenmesi, başarısı ve motivasyonu üzerinde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir. Bu araştırma sonucunda da araştırmaya katılan öğretmenler okulların fiziki şartlarının eski anlayışa göre tasarlanmasından dolayı öğrencinin özgür düşünebilmesi için okullarda bir ortam

bulunmadığı görüşünü belirtmişlerdir. Araştırmada elde edilen bu sonuç, okulların fiziki koşullarına ilişkin yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı Rousseau'nun çocuk eğitiminde teorik bilgiden çok uygulamanın önemli olduğunu görüşüne katılmışlardır. Öğretmenlerin çoğu programlarda teorik olarak uygulama yapılmasına yönelik ifadeler yer verilmiş olmasına rağmen uygulama yapmak için gerekli imkanlarının olmadığını ya da kısıtlı imkanların olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler uygulama yapılmasını olumsuz yönde etkileyen nedenler olarak okulun fiziki şartlarının ve donanımın yetersizliğini, öğretim programlarının yoğunluğunu ve sınıf mevcutlarının kalabalık olmasını ifade etmişlerdir. Gutek'e (2006) göre yirminci yüzyılın ilerlemecileri bilginin ezberden elde edilmemesi konusunda Rousseau'yla aynı görüştedirler (Gutek, 2006). Cihan (2006)'nın yaptığı araştırmada Rousseau, Emile adlı romanında uyguladığı eğitim yöntemleri incelendiğinde ilk sırada öğrencinin deneyimler kazanarak, yaparak yaşayarak öğrenmesini esas aldığını ifade eder. Çocuk elde ettiği bu deneyimler sayesinde bilgiye kendisi ulaşır ve bu ulaştığı bilgiyi yaşantısına yansıttığı için kolay unutmaz (Cihan, 2006). Bu bağlamda yapılan araştırma sonucunda da ortaya konulan Rousseau'nun Emile'de ifade ettiği öğrencinin hazır bilgiyi almayı yaparak yaşayarak deneyimlemesi, bilgiye kendisinin akıl yürüterek ulaşması ve hazır bilginin öğrenciye verilmemesi görüşüyle örtüşmektedir. Bugünkü eğitim sisteminde uygulanan ilerlemecilik felsefesinin temel alındığı yapılandırmacı kuramın özelliklerinden olan bilginin tekrarı değil yeniden inşa edilmesi ile Rousseau'nun görüşü örtüşmektedir. Bununla birlikte Rousseau'nun ezberciliğe karşı olan görüşüne katılmayanlar da vardır. Ezberciliğin yanlış anlaşıldığını savunanlar ezberin asgari düzeyde olmasına karşı olmadıklarını fakat Rousseau'nun bu konudaki katı tavrının bir şiir bile ezberlemekten korkan insanlar ortaya çıkarttığını dile getirmişlerdir (Müftüoğlu, 2004). Rousseau bu yönüyle eleştirilmiştir. Bununla birlikte araştırmaya katılan öğretmenlerin ifadelerinde programlarda bulunan öğrencinin bilgiye kendisinin ulaşması ilkesi pratikte uygulanmadığı yer almıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı Rousseau'nun eğitimde bireysel farklılıkların dikkate alınması gerektiğine ilişkin görüşüne katıldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin çoğu pratikte öğrenenler arasındaki bireysel farklılıklara uygun uygulama yapma imkanının olmadığını ya da kısmen olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu bireysel farklılıklara uygun uygulama yapılmasını olumsuz etkileyen faktörler için sınıf mevcutlarının kalabalık, programdaki konuların fazla ve zaman sınırlaması olduğunu ellerinde yeterli materyalin olmadığını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin tamamı Rousseau'nun çocuk eğitiminde çocuğa yaşına uygun yararlı bilginin öğretilmesi gerektiğine ilişkin görüşüne katıldıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin tamamı programlardaki bilgi ve kazanımların öğrencilerin yaşlarına uygun ve yararlı olduğu görüşünde olmakla birlikte programdaki bilgi ve kazanımların fazla olduğunu düşündükleri, programların daha sade olması gerektiğini ifade ettikleri belirlenmiştir. Yılmaz (2019) yaptığı araştırmada öğrencinin öğrenmeye güdülenmesi için Rousseau'nun yararlı kavramını ortaya attığını belirtir. Çocuk öğreneceği bilginin kendisi için fayda sağlayacağını bilirse öğrenmek için güdülenerek kendiliğinden eyleme geçer bu yüzden çocuğa gelecekte lazım olacak fakat bugün hiçbir işine yaramayacak bilgiler verilmesine Rousseau'nun karşı çıktığını ifade etmiştir. Özden (2019) yaptığı araştırmada Rousseau'nun eğitim görüşündeki ana prensibin çocuğa çok şey öğretmek değil, onun beynine sadece doğru ve açık seçik bilgileri vermek olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda yapılan araştırma sonucunda elde edilen Rousseau'nun öğrenciye yaşına uygun, ihtiyacı olan yararlı bilginin öğretilmesi görüşü günümüz eğitim sisteminin temele aldığı kavramsal çerçevede açıklanmaya çalışılan pragmatizmin ilkesi olan yararlılık kavramıyla örtüşmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleriyle beraber programlarda bulunan bilgilerin yararlı olması sonucuna varılması Rousseau'nun bu görüşünü desteklemektedir.

Ancak öğretmenlerin ifadelerine bakıldığında programlarda verilen bu yararlı bilgilerin fazla olması öğrenme üzerinde olumsuz etki yarattığı belirlenmiştir.

Rousseau'nun 12 yaşına kadar öğrencilerin kitaplardan uzak tutulması yönündeki görüşüne öğretmenlerin hiçbirinin katılmadığı belirlenmiştir. Öğretmenler Rousseau'nun görüşünün aksine kitapların öğrenme üzerinde olumlu etkisinin bulunduğunu, ders kitaplarının öğrenciler için önemli ve yararlı kaynaklar olduğunu ifade etmişlerdir. Bir öğretim materyali olan ders kitapları öğrenciye okuduğunu anlama önceden öğrenmeleri ile sonraki öğrenmeleri arasında bağ kurarak yeni bilgileri yapılandırmasını kolaylaştırır (Eşgi, 2005). Bu bağlamda yapılan araştırma sonuçlarında da yer alan Rousseau'nun çocuğun 12 yaşına kadar kitaplardan uzak durması gerektiği ve hazır bilginin öğrenmeyi olumsuz etkilediği görüşünü desteklememektedir. Bununla birlikte araştırmaya katılan öğretmenler de Rousseau'nun bu görüşüne karşı çıkmış kitapların aksine öğrencinin yaşantısına yön verdiği, kelime dağarcığını zenginleştirdiği gibi örnekler vermiştir. Saralar-Aras ve Demir (2023) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da 11-12 yaş aralığındaki çocukların kitap okuma alışkanlıklarının matematik dersindeki başarılarını olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Tonka (2020) tarafından yapılan araştırmada ise ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının artmasının öğrencilerin okuma kaygılarının azalmasında etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır. Gerçekleştirilen araştırmalardan elde edilen sonuçlar incelendiğinde bu araştırmaların öğretmenlerin görüşlerini destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Bununla birlikte bugünkü eğitim sisteminde okullarda eğitim materyallerinden biri olarak kitapların kullanılması Rousseau'nun görüşüyle ve var olan eğitim sisteminin kitaplarla ilgili olan uygulaması ile örtüşmemektedir. Bu durum Rousseau'nun içinde yaşadığı dönemde yazılmış olan kitapların nitelikleri ve eğitim anlayışı ile günümüzde kullanılmakta olan kitapların nitelikleri ve eğitim anlayışının farklı olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Geçmiş ile bugün arasında koşullar ve bakış açısı yönünden var olan farklılıklar çocuk eğitiminde kitap okumanın önemini de değişikliği neden olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Rousseau'nun çocuk eğitiminde kullanılan materyallerin günlük yaşamdan seçilmesi gerektiğine yönelik görüşüne araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin katıldıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin çoğu derslerinde günlük yaşamdan materyale yer veremediklerini ya da kısmen yer verebildiklerini, öğrenilen bilgilerin daha çok kağıt üzerinde gösterildiğini ya da sanal ortamda olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin tamamı Rousseau'nun eğitimde rekabetin öğrenmeyi olumsuz etkilediğine yönelik görüşüne katıldıkları belirlenmiştir. Öğretmenler okullarda öğrenenler arasında rekabetin bulunduğunu, ölçme değerlendirme sisteminin öğrenenleri rekabete yönlendirdiğini ifade etmişlerdir. Kurumanoğlu ve Aksoy (2021) öğretmen görüşlerine yer verdiği bir araştırmasında rekabetin öğrenciler üzerinde çoğunlukla stres, kaygı yarattığını ve bu durumun öğrencileri olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir (Kurumanoğlu ve Aksoy, 2021). Yapılan araştırma sonuçlarına göre Rousseau eğitimde rekabete karşıdır ve rekabetin çocuğu olumsuz etkilediği görüşündedir. Araştırmaya katılan öğretmenler de ifadelerinde rekabetin öğrenme üzerinde olumsuz etkilerini belirtmişlerdir. Öğretmenler programlarda performansa dayalı eğitim olmasına rağmen sınav sisteminden kaynaklı eğitimde rekabetin bulunduğunu belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılanlar öğretmenlerin tamamı Rousseau'nun Emile adlı eserinde belirttiği eğitim ile ilgili düşüncelerinin günümüz öğretim programlarını etkilediği görüşüne sahip oldukları belirlenmiştir. Ancak öğretmenlerin çoğu Rousseau'nun eğitimle ilgili görüşlerinin programların yoğun, sınıf mevcutlarının kalabalık, okulların fiziki şartlarının ve materyallerin yetersiz olması gibi nedenlerle uygulamada tam anlamıyla yer bulamadığını ifade etmişlerdir. Bir öğrenme teorisi olarak kuramsal çerçevede açıklanmaya çalışılan günümüz eğitim sisteminin temele aldığı eğitim programı ile

Rousseau'nun Emile eserinde ortaya koyduğu eğitim felsefesi neredeyse aynı temelden yola çıkığı ve birçok konuda birbiriyle örtüştüğü söylenebilir. Bununla birlikte günümüz eğitim programında yer alan eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yaparak yaşayarak öğrenme, araştırma sorgulama, problem çözme hedefiyle araştırma sonucunda elde edilen Rousseau'nun eğitim anlayışının temel ilkeleri olan öğrenciye göre eğitim, uygulama odaklı, yararlı olanı öğretme ve öğrendiklerini hayatına geçirme kavramlarıyla büyük oranda örtüştüğü söylenebilir. Araştırmanın önemli bir parçası olan öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgulara göre Rousseau'nun Emile adlı eserinde ortaya koyduğu eğitim düşünceleri günümüz eğitim programlarını etkilemiş olmasına rağmen bu görüşlerin uygulamada yer bulamadığı ve programlarda yer alan özelliklerin çeşitli nedenlerle öğretmenler tarafından yeterince uygulanmadığı söylenebilir. Öğretmenler bu eksikliklerin giderilmesi için sundukları öneriler dikkate alınarak eğitimin daha nitelikte olması sağlanabilir.

Öğretmenlerin programların yeniden düzenlenip iyileştirilmesi ve uygulanabilmesi için öğrenci gelişimini sağlamanın yanında, paydaş desteğinin artırılması için çalışılması, eğitimde ve teknolojiye yeni yeniliklerin programa yansıtılması, Türkiye'de bölgeler arasındaki farklılıkların dikkate alınarak eğitimin düzenlenmesi, olgunlaştırılmış eğitim anlayışının benimsenmesi ve eğitimde koşulların iyileştirilmesi, niteliğin artırılması gibi önerilerde buldukları belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneriler sunulabilir:

- Öğretmenlere seminer dönemlerinde eğitimde yaparak yaşayarak öğrenmenin önemini anlatıldığı eğitimler verilebilir.
- Öğretmenlerin programların yoğunluğundan dolayı uygulama konusunda zorluklarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Eğitim programları yeniden ele alınıp, sadeleştirilerek uygulama için fırsat verilebilir.
- Öğretmenlerin okullardaki donanımın yetersiz olması nedeniyle programları uygulama konusunda zorluklarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Okulların fiziki şartlar ve donanım yönünden eksiklikleri belirlenerek bu eksikliklerin giderilmesi sağlanabilir.
- Öğretmenlerin öğretim materyal eksikliği dolayısıyla programları uygulama konusunda zorluklarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Okullarda kullanılan öğretim materyallerinin zenginleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Araştırmada Rousseau'nun eğitim görüşlerini yansıttığı Emile adlı eserinin incelenerek öğretmen görüşlerine göre günümüz eğitim sisteminde uygulanabilirliği araştırılmıştır. Benzer bir araştırma öğretmen, idareci ve öğrenci katılımıyla gerçekleştirilebilir.
- Bu araştırma nitel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir. Gelecekte karma araştırma modelinden yararlanılarak hem nicel hem de nitel veriler ışığında daha derinlemesine araştırmalar yapılabilir.
- Araştırmada Rousseau'nun Emile adlı eserinin ikinci (5-12 yaş) ve üçüncü (12-15 yaş) bölümlerinde incelenerek Rousseau'nun bu bölümlerde eğitimle ilgili düşüncelerinin ifade ettiği günümüz eğitim sisteminde uygulanabilirliğine ilişkin öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmada ilkokul ve ortaokul kademesinde görev yapan öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur. Gelecekte gerçekleştirilecek araştırmalar diğer öğretim kademelerini de kapsayacak biçimde desenlenebilir.

Kaynakça

- Akdağ, B. (2006). Alternatif eğitim modelleri. *Zil ve Teneffüs Dergisi*, 6, 34-44.
- Arın, S. (2015). *Çocuklara yönelik yapıllı çevre eğitimi: Bursa için katılımcı bir model* [Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Arslan, A (2012). *Felsefeye giriş*. Adres Yayınları.
- Baştepe, İ. (2009). Etkili okulun eğitim-öğretim süreçleri ve ortamı boyutlarının nitelikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 76-83.
- Binbaşıoğlu, C. (1982). *Eğitim düşüncesi tarihi*. Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Cihan, M. (2006). John Locke ve eğitim. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 173-178.
- Cafoğlu, Z. (2007). *Sınıf yönetimi yeni gelişmeler doğrultusunda*. Grafiker Yayınları.
- Cassier, E. (2014). *Rousseau, Kant ve Goethe*. (M. Tüzel, Çev.). Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Doğan, N. (2008). *Jean Jack Rousseau'da genel irade kavramı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Eşgi, N. (2005). İlköğretim 5. Sınıf bilgisayar ders kitaplarının görsel tasarım ilkelerine göre değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 165.
- Fusch, P. I., & Ness, L. R. (2015). Are we there yet? Data saturation in qualitative research. *The Qualitative Report*, 20(9), 1408-1416. <https://nsuworks.nova.edu/tqr/vol20/iss9/3>
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability. *Field Methods*, 18(1), 59-82. <https://doi.org/10.1177/1525822X05279903>
- Gutek G.L. (2006). *Eğitime felsefi ve ideolojik yaklaşımlar* (N. Kale, Çev.). Ütopya Yayınevi. (Orijinal eserin basım tarihi 2001).
- Gutek, L.G. (2011). *Eğitime felsefi ve ideolojik yaklaşımlar*. (N. Kale. Çev.). Ütopya Yayınevi. (Orijinal eserin basım tarihi 2001).
- Hancerlioğlu, O. (1995). *Düşünce tarihi*. Remzi Kitapevi.
- Hassoy, P. & Çakıcı, M.(2012). Çocuklarda görülen davranış bozuklukları ile ilgili ailelerin bilgi düzeyleri ve tutumları. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 1-14.
- Karakuş, C. (2021). İlkokul hayat bilgisi programı (2018) kazanımlarının yaşam becerileri yönünden incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4 (1), 1-25.
- Kazak, E. (2021). Farklı sosyo ekonomik çevrelerde bulunan okulların etkililiğine ilişkin öğretmenlerin görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 139-161. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2021.21.60703-829153>
- Kınçal, R. (2019). *Eğitim felsefesi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Korkmaz, M. & Öktem, G. (2014). Rousseau'nun eğitim anlayışı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching*, 1, 174-186.
- Kurumanoğlu, M. & Aksoy, N. (2021). Sınıf öğretmenlerinin öğrenciler arası rekabete ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 54(3), 721-746. <https://doi.org/10.30964/auebfd.875732>
- Küçüktepe, C. (2010). İlköğretim: Temel özellikler ve programlar. A. Oktar (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları (ss. 102-133) içinde*. Pegem Yayınevi.
- Küken, G. (1996). *Felsefe açısından eğitim*. Alfa Yayınları.

- Lecercler, J. L. (2010). "Jean Jack Rousseau: Hayatı ve eserleri (1712-1778)". *İnsanlar arasında eşitsizliğin kaynağı (ve temelleri üzerine konuşma)*. (R. N. İleri, Çev.). Say Yayınları.
- MEB. (2007). *İlköğretim 1–5. sınıflar programları tanıtım el kitabı*. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research. A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Miles, M. B., & Huberman, A. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook* (2nd Edition b.). California: SAGE Publication.
- Müftüoğlu, F. (2004). *Maarif meseleleri*. Ötüken Neşriyat.
- Noddings, N. (2017). *Eğitim felsefesi*. (R. Çelik, Çev.). Nobel Akademi Yayıncılık.
- Okimedim, J. B. (2014). Rousseau's curriculum perspective and the pre-primary/primary education in Nigeria. *Knowledge Review*, 30 (1).
- Özden, D.M. (2019). *Rousseau ve Russell'in çocuk eğitime ilişkin görüşleri üzerine karşılaştırmalı bir inceleme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- Özkan, B. (2005). Eğitimin felsefi temelleri. M. Erden (Ed.), *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Epsilon Yayıncılık.
- Özpolat, V. (2013). Öğretmenlerin mesleki önceliklerinde öğrenci merkezli eğitim yaklaşımının yeri. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(200), 5-27.
- Rousseau, J.J. (2020). *İtiraflar*. (K. Somer, Çev.). (Orijinal eserin basım tarihi 1770). Isık Yayınları.
- Rousseau, J.J. (2021). *Emile*. (Y. Avunç, Çev.). (Eserin orijinali 1732'de yayınlandı). İş Bankası Kültür Yayınları.
- Saralar-Aras, İ. & Demir, S. (2023). Öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının matematik dersine etkisinin incelenmesi: Dijital çağda okuma yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Journal of Advancements in Education*, 1(1), 18-36.
- Sönmez V. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. & G. Alacapınar, F. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Şensoy, S. A. & Sağsöz, A. (2015). Öğrenci başarısının sınıfların fiziksel koşulları ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (3), 87-104.
- Terzi, A. R. (2008). *Eğitim bilimine giriş*. Detay Yayıncılık.
- Tonka, H. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları ile okuma kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>
- UNICEF. (2004). *Çocuk haklarına dair sözleşme*. Ankara: UNICEF Türkiye. https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarinaDair_Sozlesme.pdf Erişim tarihi:29.10.2022.
- Wokler, R. (2003). *Rousseau*. (C. Atila, Çev.). (Orijinal eserin basım tarihi 1995). Altın Kitaplar Yayınevi.
- Yıldırım, A.,& Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A.,& Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, T. (2019) *Jean Jacques Rousseau'nun "Emile" adlı eserinde çocuk, çocuk eğitimi ve ideal vatandaş* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi]. YÖK. <https://tez.yok.gov.tr>

Extended Abstract

Introduction

Children, who were considered young adults in the 18th century, were expected to pass through this period very fast. However, Jean Jacque Rousseau, who was noted for having different opinions from those commonly accepted in that period, also had a different opinion in this regard. Rousseau advocated that children were different from adults and that they should be considered as children and educated accordingly (Gutek, 2006, p.79). Sharing his ideas in different fields through many works, Rousseau stated his opinions on education and child upbringing in his work titled "Emile, or On Education". Believing that humans learn knowledge in certain stages, Rousseau narrated this education through the protagonist of his work, Emile. Rousseau believed that human learning took place in certain stages. The development of Emile, the protagonist of his work, is divided into five stages, which he defines as early childhood between the ages of 0-5, childhood between the ages of 5-12, youth between the ages of 12-15, young adulthood between the ages of 15-18, and adulthood between the ages of 18-30 (Gutek, 2006, p. 79).

The aim of the current study is to determine teachers' opinions on the overlap of Rousseau's ideas about education in his book Emile with the applied curriculum and the ability of these ideas to be reflected into the implementation process of the programs. In line with this general purpose of the study, answers to the following questions were sought:

1. What are Rousseau's opinions regarding education in his work titled "Emile"?
2. What are teachers' opinions on Rousseau's ideas on education in his work "Emile"?
3. What do teachers think about including Rousseau's opinions on education in his work "Emile" in teaching curricula?
4. What are teachers' opinions on reflecting Rousseau's opinions on education in his work "Emile" to practice?
5. What do teachers recommend in order to increase the practicality of Rousseau's thoughts on education in his work "Emile"?

Method

The study was designed according to the basic qualitative research design, in which the researcher interprets situations and events that occur naturally in the social world (Merriam, 2009, p.13). Convenience sampling technique was used in determining the study group. Accordingly, 20 teachers who worked in different grades and branches in the primary and secondary schools of the Ministry of National Education and volunteered to participate in the study constituted the study group. The document analysis method was used to determine Rousseau's thoughts on education. Document analysis is the analysis of written documents that provide information about the situation and event that are desired to be researched (Yildirim & Simsek, 2018, p.189). In the research, in order to determine Rousseau's opinions on education, the second and third chapters of the work "Emile" were examined, and Rousseau's thoughts on education were revealed. In addition, a semi-structured interview form prepared by the researcher was used to determine teachers' opinions regarding Rousseau's thoughts on education. Descriptive analysis was used in the analysis of the data obtained through document analysis, while content analysis technique was utilized in the analysis of the data collected from the semi-structured interviews.

Findings

Findings of the current study show that Rousseau's opinions on education concentrate around themes of "definition of education", "identification of skills or life skills", "free thinking", "the place of implementation in practice", "individual differences", "age suitability", "materials from daily life", "reading books" and "competition in education." It was determined that the participating teachers defined education as bringing up the individual for both themselves and society. Besides, it was seen that most of the teachers believed that education should prepare individuals for life. Teachers are of the opinion that the curriculum should enable the identification of children's abilities or the discovery/determination of life skills. However, they stated that the program did not provide this opportunity due to reasons such as time constraints and the system's focus on success. It was also determined that all teachers participating in the study agreed with Rousseau's opinion that students should be allowed to think freely in education. Most teachers stated that the curriculum did not give students the opportunity to think and decide freely. Teachers stated that this situation was due to the inadequate physical conditions of the school, the intense curriculum and lack of materials. Some teachers stated that they believed the curricula partially enabled students to think freely and make decisions. It has been determined that most of the teachers have the opinion that the curriculum does not allow practice due to the physical conditions of the school, the intensity of the program and the crowded class sizes. Nevertheless, some teachers thought that the curricula partially allowed to do practical applications. It was determined that all teachers thought that individual differences of students have a significant place in learning. Regarding the teachers' opinions on doing applications in line with these individual differences, some of the teachers stated that they could not do applications, while some said that they could partially do applications. Regarding the reasons that affect the teachers' practical applications by considering students' individual differences, it was determined that the teachers stated factors such as trying to catch up with the intensive curriculum, not being able to practice with each student due to crowded classes, and lack of materials. It was observed that all participating teachers held the view that the information included in the curriculum and intended to be acquired by students is beneficial and facilitates the students' lives. However, it was also determined that all the teachers participating in the research believed the information and achievements in the programs were more than necessary. In the research, it was observed that some teachers stated that they could not use materials from daily life in their lessons, while others stated that they could use them partially. It was determined that none of the teachers participating in the study agreed with Rousseau's opinion that children should be kept away from books until they reach age 12. Thus, it can be concluded that all teachers thought that course books were necessary and beneficial. It was observed that all the teachers participating in the research agreed with Rousseau's view against competition, but they answered that there was competition in schools and that this competition resulted from the examination system. The teachers also stated that the examination system increased competition among the students and that this negatively affected their individual differences. In the study, it was determined that all the teachers had the opinion that Rousseau's ideas about education affected the curriculum. However, when looking at the implementation dimension, it was observed that some of the teachers stated that Rousseau's views could not be reflected in the implementation dimension of the programs, while some of them stated that they could only be partially reflected. Teachers participating in the research suggested that to ensure student development, students should be encouraged to love learning and research, arouse a sense of curiosity, and guidance services should take an active role. Some teachers stated that not only teachers but also other stakeholders such as students, school administration, parents, and experts should be in

cooperation so that applications can be healthy. Some of the teachers expressed that education should be adapted to the age, and students should be directed towards coding-artificial intelligence fields in line with developed countries, while some teachers stated that the curricula should be revised considering the socio-economic differences in Turkey. Some teachers stated that there is a need for a program that is not based on memorization, is based on the student's individual differences, negative factors are minimized, and in-depth learning is provided for each student.

Discussion and Conclusion

It was determined that all the teachers participating in the research agreed with the statements in Rousseau's definition of education. Teachers stated that when defining education, the needs of the child should be taken into account, and children should be raised to be useful individuals for themselves and society. While defining the purpose of education, they stated that it is to change the child's behavior, prepare the individual for the outside world/life, and raise individuals who are useful for both themselves and society.

It was determined that all the teachers participating in the research agreed with Rousseau's opinion that it is important to determine student abilities/life skills in education, and they also had the opinion that curriculum is effective in determining these abilities. Yılmaz (2019) stated in his research that Rousseau's purpose of education is to give the child authentic experiences. Children who have authentic experience will know their own tendencies, abilities and needs better thanks to these experiences.

In the current study, it was determined that all the teachers agreed with Rousseau's view that in education, no authority should be established over the student and the student should be allowed to think freely. Most of the teachers stated that the curriculum did not provide students with the opportunity to think fully freely. Hassoy and Çakıcı's (2012) study stated that children lie in places of authority to avoid punishment. In this context, the research conducted coincides with Rousseau's conclusion that not establishing authority over the child will have a negative impact on learning. In the study of Şensoy and Sağsöz (2015), it was determined that good and adequate physical conditions have positive effects on students' learning, success, and motivation. As a result of this research, the teachers who participated in the research stated that there is no environment in schools for students to think freely because the physical conditions of schools are designed according to the old understanding.

In the current study, all the teachers agreed with Rousseau's view that practice is more important than theoretical knowledge in child education. Most teachers stated that although theoretical practice was included in the programs, they did not have the necessary opportunities for practice or were limited. Cihan's (2006) study stated that examined the education methods that Rousseau applied in his work "Emile" and found that Rousseau emphasized in the first place that students should learn by gaining experiences and by doing and living. Thanks to these experiences they gain, children access the knowledge themselves and do not forget it as they reflect the knowledge in their lives. In this context, the result of the study overlaps with Rousseau's opinion in Emile that students should experience knowledge rather than receive it ready-made and reach knowledge by reasoning and that ready-made knowledge should not be given to students. Not the repetition of knowledge but the restructuring of knowledge, which is one of the features of the structural theory based on developmental philosophy applied in today's education systems, is consistent with Rousseau's opinion. Nevertheless, there are those who do not agree with Rousseau's stance against memorization. Those who argue that memorization is misunderstood state that they are not against the idea that memorization should be kept at the minimum level, but that Rousseau's inflexible

attitude in this regard has led to the emergence of people who are afraid to memorize even a poem (Muftuoğlu, 2004). Rousseau has been criticized for this aspect. On the other hand, it was determined in the statements of the participating teachers that the principle of students reaching the knowledge themselves included in the curriculum was not applied.

In the current study, all the teachers stated that they agreed with Rousseau's view that individual differences should be considered in education. Most of the teachers stated that in practice, they did not have or partially had the opportunity to make practices appropriate to individual differences among learners. It was determined that all the teachers agreed with Rousseau's view that in child education, the child should be taught useful information appropriate to his age. Although all the teachers believed the information and achievements in the programs were appropriate and useful for the students' ages, it was determined that they thought that the information and achievements in the program were too much and that the programs should be simpler.

Rousseau is also against a disciplined school environment in the modern sense (Akdag, 2006, p.35). Therefore, he advocates freedom in education and does not adopt the punishment of a student by an authority. Punishment for students should not be administered by an authority figure and should instead naturally arise because of the child's negative behavior. Rousseau is against punishment as children cannot have any duty or responsibility in the real sense (Korkmaz & Oktem, 2014, p.179). The result of the study that no authority should be established on the child and that this would negatively affect learning is consistent with Rousseau's opinion. In addition, today's education system rejecting punishment is in line with Rousseau's ideas. As a result of the study, it was found that the participating teachers stated that there was not a suitable environment for students to think freely as the physical conditions of the schools were designed according to old thinking. In a study he conducted, Yilmaz (2019) stated that the main aim of Rousseau's education is to get the child to live real experiences. The child who lives this authentic experience will get to know their orientations, skills, and needs better. The result obtained in the present study, namely learning by doing and living, experiment, and use of observation techniques utilized by Rousseau while educating his student, is consistent with the result of the study mentioned above. However, it was stated by the participating teachers that although these principles are included in the curricula, they could not be applied in practice due to various reasons.

Özden's (2019) study stated that it was reported that the main principle of Rousseau regarding education is not to teach a child many things, but to provide their brains with true and clear-cut information. In this context, Rousseau's opinion that students should be taught useful knowledge that is suitable for their age and that they need, which was also determined in the present study, overlaps with the concept of usefulness, which is a principle of pragmatism that we try to explain in the conceptual framework that today's education system is centered around. The finding of the study in the teachers' opinions that the knowledge in the curricula should be useful supports this opinion of Rousseau. However, when the teachers' statements were examined, it was seen that the high amount of useful knowledge given created a negative impact on learning.

It was determined that teachers did not agree with Rousseau's opinion that students should be kept away from books until the age of 12. Teachers stated that, contrary to Rousseau's opinion, books have a positive effect on learning and that textbooks are important and useful resources for students. As a learning material, coursebooks facilitate students' reading comprehension and structuring of new knowledge by making connections between previous knowledge with new knowledge (Esgi, 2005). In this context, Rousseau's idea that children should be kept away from books until the age of 12 years and that ready-made knowledge negatively affects learning, which was also

determined in this study, is not supported. The participating teachers also objected to this opinion of Rousseau, and they stated that books directed students' lives and enriched their vocabulary. The use of textbooks as one of the educational materials in schools in the current education system does not coincide with Rousseau's view and the current education system's practices regarding textbooks.

It was determined that all teachers who participated in the research agreed with Rousseau's opinion that the materials used in children's education should be chosen from daily life. Moreover, all the teachers agreed with Rousseau's view that competition in education negatively affects learning. Teachers stated that there is competition among learners in schools and that the measurement and evaluation system directs learners to competition.

In the study conducted by Kurumanoglu & Aksoy (2021) in which teachers' opinions were included, it was reported that competition mostly created stress and anxiety in children and that this situation negatively affected them (Kurumanoglu & Aksoy, 2021, p.15). According to the results of the study, Rousseau is against competition in education and believes that competition negatively affects children. The participant teachers also stated that competition had negative effects on learning. The teachers stated that although the education in the curricula is based on performance, there was competition in education resulting from the exam system.

It was determined that all the teachers who participated in the research had the opinion that Rousseau's views on education, expressed in his work Emile, influenced today's curriculum. However, most of the teachers stated that Rousseau's views on education could not be fully implemented in practice due to reasons such as busy programs, crowded class sizes, and insufficient physical conditions and materials of schools.

It was determined that teachers, in addition to ensuring student development to reorganize, improve and implement the programs, made suggestions such as working to increase stakeholder support and reflecting innovations in education and technology to the program.

Recommendations

- Teachers can be given training in which the importance of learning by doing and experiencing is explained.
- It has been determined that teachers encounter difficulties in implementation due to the intensity of the programs. Programs can be reconsidered, simplified and given opportunities for implementation.
- It has been determined that teachers face difficulties in implementing the programs due to insufficient equipment in schools. The deficiencies of schools in terms of physical conditions and equipment can be identified and these deficiencies can be eliminated.
- It has been determined that teachers face difficulties in implementing the programs due to the lack of teaching materials. Studies can be carried out to enrich the teaching materials used in schools.
- In the study, Rousseau's work Emile, which reflects his views on education, was examined and its applicability in today's education system was investigated according to teachers' opinions. A similar research can be carried out with the participation of teachers, administrators and students.
- This study was conducted as a qualitative research. In the future, more in-depth research can be conducted using both quantitative and qualitative data using the mixed research model.
- The aim of the study was to examine the second (5-12 ages) and third (12-15 ages) chapters of Rousseau's work Emile and to determine the opinions of teachers regarding the applicability of Rousseau's thoughts on education in today's education system. In this regard, the opinions of teachers

working at primary and secondary school levels were consulted in the research. Future research can be designed to include other levels of education.

Yayın Etiği Beyanı

Bu araştırmanın, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu 19 Nisan 2022 tarih ve 2022-08 sayılı etik kurul izni bulunmaktadır. Bu araştırmanın planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. İlgili yönergenin ikinci bölümünde “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri uygulanmamıştır. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Araştırmacılar, mevcut araştırmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırmanın yazarları olarak herhangi bir çıkar/çatışma beyanımız olmadığını ifade ederiz.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.